

9.

Wartość spotkania z człowiekiem starszym

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Podejmowanie dialogu międzypokoleniowego

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność budowania relacji z człowiekiem starszym

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obecność człowieka starszego w moim życiu.
- Obraz starości kreowany przez media.
- Na czym polega wymiana kultury między pokoleniami?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Człowiekowi starszemu należy się szacunek.
- Człowiek starszy jest skarbnicą wiedzy o przeszłości, ma bogaty bagaż własnych doświadczeń, dlatego może się dzielić swoim doświadczeniem.
- Starszy człowiek jest darem, a nie ciężarem¹.
- Starsi ludzie są nam potrzebni.
- Starsze pokolenie przekazuje młodszemu pokoleniu depozyt wiary, wiedzy i mądrości.

Zasady

- Staram się budować relacje z moimi dziadkami, nawet jeśli wymaga to ode mnie wysiłku.
- Mimo różnicy wieku, zabiegam o kontakt z osobami starszymi.
- Spotkanie ze starszym ubogaca mnie o doświadczenie i mądrość życiową.
- Okazuję szacunek moim dziadkom i innym osobom starszym.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Moja relacja ze starszymi osobami przekłada się na stosunek mojego dziecka do mnie.
- Nie należy izolować starszych osób od wspólnego życia rodzinnego.
- Starsi ludzie odgrywają wielką rolę w procesie wychowania młodego pokolenia.

Zasady

- Sprzyjam budowaniu przyjaźni i miłości dziecka z jego dziadkami.
- Staram się angażować dziecko we wszelką pomoc dziadkom.
- Nie wstydzę się moich starszych rodziców.

¹ „Zwłaszcza w naszych czasach występuje paląca potrzeba, abyśmy stawiali się bliźniemi absolutnie każdego człowieka i czynnie pomagali mu, jeżeli pojawia się na naszej drodze, czy byłby to opuszczony przez wszystkich stary człowiek, niesprawiedliwie pogardzany robotnik cudzoziemski [...] czy też głodujący, który apeluje do naszego sumienia [...]”. KDK 27.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Szkoła nie powinna unikać zatrudniania osób starszych.
- Należy sprzyjać integracji i inicjować dialog międzypokoleniowy.
- Powinno się uwrażliwiać na obecność i wartość osoby starszej w życiu ucznia (np. na podstawie literatury, filmu etc.).

Zasady

- Organizuję spotkania służące międzypokoleniowej wymianie wiedzy i doświadczenia.
- Przeprowadzam lekcje, do których niezbędne będą wiadomości zebrane wcześniej, podczas osobistego spotkania ucznia z osobą starszą (np. ze świadkiem dramatu zagrożenia życia).
- Nauczyciele emeryci zapraszani są na spotkania okolicznościowe.
- Przygotowujemy spektakle i odwiedzamy mieszkańców domów pomocy społecznej.
- Szkoła organizuje spotkania rocznicowe, jubileuszowe dla absolwentów.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie zastanawiają się na lekcji, w jaki sposób ich wiedza i umiejętności mogą pomóc osobom starszym. Może to być na przykład pomoc w obsłudze telefonu komórkowego, sprzętu elektronicznego, karty do bankomatu czy płacenie rachunków przez Internet. Nauczyciel powinien zachęcić do uczestniczenia młodych ludzi w życiu ich dziadków.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młodzież nie unika kontaktów z osobami starszymi, chętnie dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą. Wykazuje cierpliwość w spotkaniu ze swoimi dziadkami, potrafi ich wysłuchać i korzysta z ich życiowej mądrości. Relacje międzypokoleniowe są pogłębione i szczerze. Odwiedziny u dziadków to nie jest przykry obowiązek, ale cenny dar prawdziwego spotkania. W domu rodzinnym panuje atmosfera otwartości i dialogu, co sprzyja podtrzymywaniu naturalnych więzi międzypokoleniowych.

1.10. ZAGROŻENIA

Starsze osoby często czują się samotne i zagubione, mimo że posiadają rodzinę. Relacje międzypokoleniowe są powierzchowne, konwencjonalne i interesowne. Starszych ludzi ocenia się pod kątem ich użyteczności. Nadmiernie korzysta się z pomocy dziadków, nie biorąc pod uwagę ich sił i stanu zdrowia. Młodzież ulega wpływom mediów, które promują obraz młodości i zdrowia jako jedynych pożądanych wartości, które nie przemijają.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Obecność dziadków w życiu dziecka jest bardzo ważna. Relacja z dziadkami wpływa na rozwój emocjonalny dziecka. Zmiany w strukturze społeczeństwa powodują, że coraz więcej dzieci ma znikomy kontakt z dziadkami. Dużo młodych ludzi zakłada rodziny z dala od własnych rodziców. W pierwszych latach życia dzieckiem zajmują się panie ze żłobka, z przedszkola, a później nianie, które odbierają ze szkoły i zostają w domu do powrotu rodziców.

Ta zmiana modelu rodziny zdecydowanie wpływa na osłabienie więzi rodzinnych. Kiedy wnuki są już starsze, mogą nawet nie chcieć utrzymywać kontaktu z dziadkami. Mogą być obojętne, a nawet wrogie wobec starszego pokolenia. Jest to zjawisko bardzo niebezpieczne i trzeba mu przeciwdziałać. Seniorom należy się szczególny szacunek, ponieważ przekazują wartości z pokolenia na pokolenie.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Dynastia Miziołków to książka dla dzieci autorstwa Joanny Olech. W 1993 roku była drukowana w odcinkach w czasopiśmie „Świat Młodych”. Szybko zyskała sympatię czytelników. Książka była wydawana m.in. przez: Egmont, Wydawnictwo Świat Słoneczny 4 czy w Wydawnictwie Literatura. Fragmenty można znaleźć w kilku podręcznikach do nauki języka polskiego. Joanna Olech otrzymała Nagrodę Literacką im. Kornela Makuszyńskiego, a w 1996 roku została nagrodzona również w konkursie Dziecięcy Bestseller Roku.

Dynastia Miziołków utrzymana jest w pierwszoplanowej narracji. Miziołek opisuje swoje codzienne problemy. Każdy z czytelników może się z nim identyfikować. Jednym z wątków jest relacja z dziadkiem Jurkiem i z babcią z Kiełpiń.

Dziś skoczyliśmy z dziadkiem do kina. Dziadek pyta: „Jak myślisz, do czego służą dziadkowie?” „Do kochania” – odpowiadam koniunkturalnie, bo coś czuję, że dziadek mnie podpuszcza.

„Żle. Poprawna odpowiedź brzmi: do naciągania” – mówi dziadek i wręcza mi forszę na dwa batony. W porządku facet z tego dziadka.

Dziadek uwielbiał rozpieszczać wnuki. Zabrał Miziołka do kina, dał pieniądze na batony. Z innych wpisów dowiadujemy się, że dziadek Jurek często dawał mu pieniądze na drobne przyjemności, ale zawsze w tajemnicy przed rodzicami. Zażartował nawet, że dziadkowie służą do naciągania. Z relacji chłopca dowiadujemy się również, że pomoc dziadków nie dotyczyła wyłącznie rozpieszczania. Seniorzy zaopiekowali się Miziołkami podczas remontu.

J. Olech, *Dynastia Miziołków*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 30.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Tak zwany „trzeci wiek” jest przede wszystkim wartością samoistną, jako że stanowi przedłużenie życia, a życie to dar Boży. Wiek ten niesie też ze sobą szczególne „talenty”, ponieważ człowiek starszy posiada bogaty zasób doświadczeń i wiedzy, której jest strażnikiem. Dlatego we wszystkich kulturach starzec to synonim mądrości i równowagi. Samą swoją obecnością człowiek starszy przypomina wszystkim, a zwłaszcza młodemu, że życie na ziemi jest „epizodem”, który ma swój początek i koniec: aby osiągnąć pełnię, potrzebuje odniesienia nie do wartości ulotnych i powierzchniowych, ale trwałych i głębokich.

Jan Paweł II, *Ludzie starsi są potrzebni. Przemówienie w czasie modlitwy Anioł Pański, Castel Gandolfo, 25.07.1999*, w: tegoż, *Anioł Pański z papieżem Janem Pawłem II*, t. 7, wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2001, s. 220.

W rzeczywistości życie osób starszych ułatwia nam zdanie sobie sprawy z hierarchii wartości ludzkich; ukazuje ciągłość pokoleń i wspaniałe przedstawia wzajemną zależność ludu Bożego. Osoby starsze ponadto mają charyzmat przekraczania barier między pokoleniami, zanim one zaistnieją.

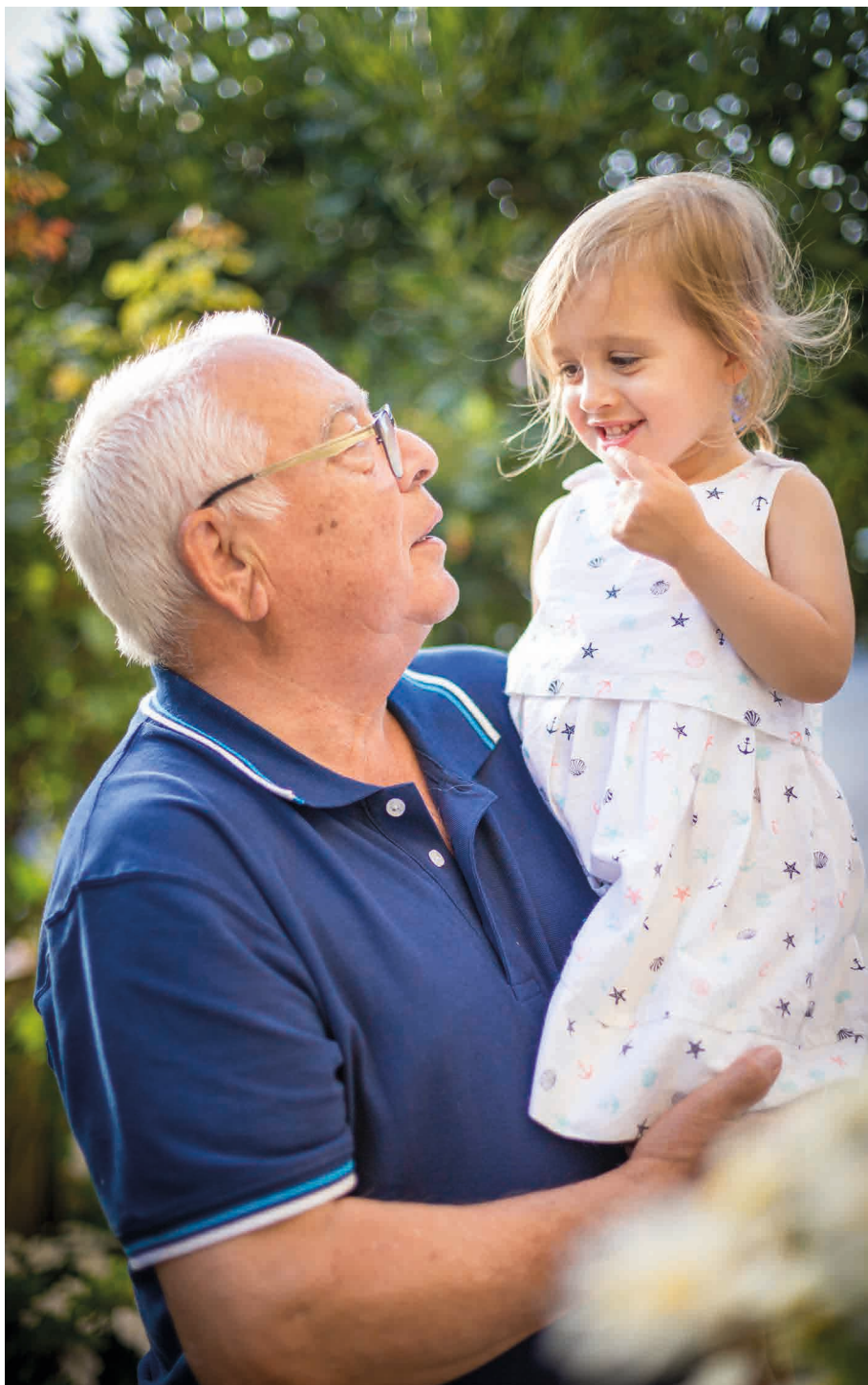
FC 27.

Biblia ukazuje zwykle człowieka starego jako uosobienie kogoś, kto jest pełen mądrości i bojaźni Bożej (zob. Syr 25,4-6). W tym sensie „dar” starości można by określić jako obecność w Kościele i społeczeństwie świadka tradycji wiary, nauczyciela życia, krzewiciela miłości.

ChL 48.

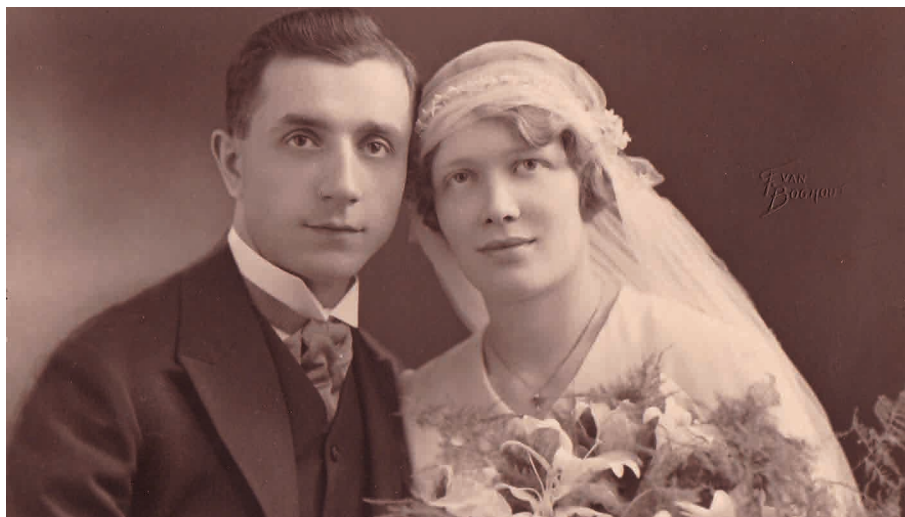
Wiara chrześcijańska wie, że życie ludzkie jest życiem w sensie wyższym i szerszym, niż uznaje to sama tylko biologia. Duch nie jest antagonistą duszy, jest życiem bogatszym i pełniejszym. Człowiek odnajduje siebie w tej mierze, w jakiej za przestrzeń prawdziwego życia uznaje prawdę i sprawiedliwość, choć takie pełne otwarcie się na życie przybiera ciągle w dziejach ludzkich charakter martyrium.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, wybrał i oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008, s. 52.

Rozejrzyjmy się wokół: jak wiele ran zło zadaje ludzkości! Wojny, przemoc, konflikty gospodarcze, uderzające w najsłabszych, pragnienie pieniędzy, których i tak nikt nie może zabrać ze sobą, musi je zostawić. Moja babcia mawiała do nas, dzieci: „całun nie ma kieszeni”. Miłość pieniądza, władza, korupcja, podziały, zbrodnie przeciw życiu ludzkiemu i światu stworzonemu! A także – każdy z nas to wie i zna – nasze osobiste grzechy: brak miłości i szacunku wobec Boga, bliźniego i całego stworzenia. Jezus na krzyżu odczuwa cały ciężar zła i zwycięża je mocą miłości Boga, pokonuje je przez swoje zmartwychwstanie.

Franciszek, *Nie bądźcie nigdy ludźmi smutnymi. Homilia w czasie mszy św. w Niedzielę Palmową i Światowy Dzień Młodzieży, 24.03.2013, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, Tryptyk o wierze, dz. cyt., s. 201.*

3.2. PISMO ŚWIĘTE

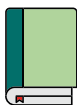
A żył w Jerozolimie człowiek, imieniem Symeon. Był to człowiek prawy i pobożny, wyczekiwał pociechy Izraela, a Duch Święty spoczywał na nim. Jemu Duch Święty objawił, że nie ujrzy śmierci, aż zobaczy Mesjasza Pańskiego. Za natchnieniem więc Ducha przyszedł do świątyni. A gdy Rodzice wnosili Dzieciątka Jezus, aby postąpić z Nim według zwyczaju Prawa, on wziął Je w objęcia, błogosławił Boga i mówił: „Teraz, o Władco, pozwól odejść słudze Twemu w pokoju, według Twojego słowa. Bo moje oczy ujrzały Twoje zbawienie, któreś przygotował wobec wszystkich narodów: światło na oświecenie pogan i chwałę ludu Twego, Izraela”.

Łk 2,25-35;
por. Sdz 19,11-22.

KKK 2186;
por. 1723; 2186.

Symeon zaś błogosławił Ich i rzekł do Maryi, Matki Jego: „Oto Ten przeznaczony jest na upadek i na powstanie wielu w Izraelu, i na znak, któremu sprzeciwiać się będą. A Twoją duszę miecz przeniknie, aby na jaw wyszły zamysły serc wielu”.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Chrześcijanie dysponujący wolnym czasem powinni pamiętać o swoich braciach, którzy mają te same potrzeby i te same prawa, a którzy nie mogą odpoczywać z powodu ubóstwa i nędzy. W pobożności chrześcijańskiej niedziela jest tradycyjnie poświęcona na dobre uczynki i pokorne posługi względem ludzi chorych, kalekich i starszych. Chrześcijanie powinni także świętować niedzielę, oddając swojej rodzinie i bliskim czas i staranie, o które trudno w pozostałe dni tygodnia.

IV. LITERATURA

- Burnett F.H., *Tajemniczy ogród*, tłum. J. Włodarkiewicz, wyd. Greg, Kraków 2017.
- Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, wybrał i oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
- Franciszek, *Nie bądźcie nigdy ludźmi smutnymi. Homilia w czasie mszy św. w Niedzielę Palmową i Światowy Dzień Młodzieży*, 24.03.2013, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 199-202.
- Frąckowiak T., *O pedagogice nadziei. Fascynacje i asocjacje aksjologiczne*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Christifideles laici*, w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 351-490.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Familiaris consortio*, w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 91-216.

- Jan Paweł II, *Ludzie starsi są potrzebni. Przemówienie w czasie modlitwy Anioł Pański*, Castel Gandolfo, 25.07.1999, w: tegoż, *Anioł Pański z papieżem Janem Pawłem II*, t. 7, wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2001, s. 220-221.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Olech J., *Dynastia Miziołków*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018.
- Opieka i wychowanie. Tradycja i problemy współczesne*, red. D. Panel, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2009.
- Osoby starsze w społeczeństwie – społeczeństwo wobec osób starszych*, red. M. Makuch, D. Moron, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011.
- Papieska Rada ds. Świeckich, *Godność i posłannictwo ludzi starszych w Kościele i w świecie*, w: *Życie konsekrowane w trzecim wieku*, red. K. Wójtowicz, Wydawnictwo Zmartwychwstańców Alleluja, Kraków 2000, s. 104-169.
- Pawłowska J., *Nie odtrącaj mnie w starości. Poradnik dla osób opiekujących się ludźmi w podeszłym wieku*, wyd. Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2002.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Wrzesień W., *Jednostka – rodzina – pokolenie. Studium relacji międzypokoleniowych w rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.

FILM EDUKACYJNY

Wartość spotkania z człowiekiem starszym

<https://youtu.be/D3dsciYqsgQ>

